

3. desember 2003

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Með bréfi dags. 21. nóvember 2003 óskaði efnahags- og viðskipta- nefnd Alþingis eftir umsögn Seðlabanka Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 99/1999 um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, 304. mál.

Seðlabanki Íslands gerir ekki athugasemdir við frumvarpið. Í fyrri um- sögnum um hliðstæð frumvörp minnti bankinn á að á undanförunum árum hefur æ meiri áhersla verið lögð á öflugt eftirlit með starfsemi fjármálastofnana um allan heim. Þetta er ekki síst mikilvægt í ljósi þess að fjármálaviðskipti hafa sífellt orðið fjölbreytilegri og eftirlitið vandasamara. Þá leiddu fjármálakreppur á tíunda áratug síðustu aldar í ljós veikleika í eftirliti og lagaumgjörð fjármálamarkaða í ýmsum löndum. Seðlabankinn leggur ríka áherslu á mikilvægi þess að hér á landi sé virkt eftirlit með fjármálastarfsemi í samræmi við kröfur sem gerðar eru á alþjóðavettvangi.

Ástæða er til að rifja upp að sérfræðingar Alþjóðagjaldeyrissjóðsins gerðu mjög ítarlega úttekt á íslensku fjármálakerfi á árunum 2000 og 2001 (gjarnan vísað til á ensku sem FSAP eða FSSA) og birtu niður- stöður sínar í skýrslu á heimasíða sjóðsins í júní 2001. Hliðstæðar úttektir hafa verið gerðar í u.þ.b. 100 löndum, iðnríkjum jafnt sem öðrum, á undanförunum árum og til stendur að ljúka úttektum í öllum aðildarlöndum Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á allra næstu árum. Verkefni þetta fylgdi í kjölfar samkomulags á alþjóðavettvangi fyrir nokkrum árum um að leitast við að draga úr hættunni á áföllum í fjármálakerfum einstakra landa og í alþjóðafjármálakerfinu. Til þess þyrfti viðeigandi laga- og regluumhverfi og virkt eftirlit með fjármálastarfsemi skv. alþjóðlega viðurkenndum reglum.

Í úttekt Alþjóðagjaldeyrissjóðsins á árunum 2000 og 2001 var bent á ýmislegt sem betur mættu fara hér á landi. Meðal annars var vikið að gríðarlegu ójafnvægi í þjóðarbúskapnum sem ekki er tilefni til að orð- lengja hér. Þrátt fyrir að sérfræðingar sjóðsins teldu að Fjármálaeftir- litið sinnti vel lögbundnu hlutverki sínu bentu þeir á ýmis atriði í

lagalegri umgjörð og í starfsemi Fjármálaeftirlitsins, áherslum þess og stærð sem ástæða væri til að færa til betri vegar. Meðal annars var farið rækilega yfir að hve miklu leyti eftirlit með starfsemi fjármálastofnana á Íslandi samrýmdist alþjóðlega viðurkenndum kjarnareglum (e. Basel Core Principles). Niðurstaðan var sú að töluvert skorti á í þeim efnum. Þá benti Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn á að enda þótt Fjármálaeftirlitið sinnti virku eftirlitsstarfi væri það faliðaðra en svo að fullnægjandi gæti talist.

Fyrr á þessu ári fylgdi Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn eftir úttekt sinni frá 2000 og 2001. Meginniðurstaða úttektarinnar í ár (birt á heimasíðu sjóðsins í ágúst sl. – sjá einnig *Peningamál* 2003/4, bls. 54-55) var að allt hefði mjög færst til betri vegar í umgjörð og eftirliti með starfsemi fjármálastofnana og að Fjármálaeftirlitið hefði verið eftl til muna. Þá taldi Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn að Fjármálaeftirlitinu hefði tekist vel upp við að sinna lögbundnu hlutverki sínu og að það hefði sýnt frumkvæði í verki. Athygli var vakin á að hratt og örugglega hefði verið bætt úr vanköntum í framfylgd kjarnareglna sem bent hefði verið á í úttektinni 2001. Mikilvægt framfaraskref hefði verið stigið með samþykkt laga um fjármálafyrirtæki sem tóku gildi í upphafi þessa árs. Markmið Fjármálaeftirlitsins og hlutverk væri skýrt í lögum og reglum. Nýlegar breytingar á lögum, fjölgun starfsmanna og efling sérfræðipækking hefðu styrkt möguleika Fjármálaeftirlitsins til virks og árangursríks eftirlits. Í úttektinni kom einnig fram m.a. að Fjármálaeftirlitið hefði aukið vettvangskannanir, þróað áhættumatsaðferðir, gefið út fjölda umræðuskjala, eftl eigendaeftirlit og fleira sem allt stuðlar að árangursríkara eftirliti.

Athygli er vakin á þessari umsögn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins vegna þess að svo virðist sem hún hafi vakið litla eftirtekt hér á landi og vegna þess að eðli starfsemi Fjármálaeftirlitsins er þannig að ekki er auðvelt að fjalla um athuganir þess eða ábendingar og aðfinnslur á opinberum vettvangi. Eftirlitsstarf þess er unnið meira og minna í hljóði og byggist á meðhöndlun og túlkun trúnaðarupplýsinga. Af því leiðir að almenningi er ekki kunnugt um afskipti og aðgerðir Fjármálaeftirlitsins gagnvart einstökum stofnunum sem sæta eftirliti. Því er ekki auðvelt að átta sig á árangrinum af starfi Fjármálaeftirlitsins. Athygli beinist helst að Fjármálaeftirlitinu þegar áföll verða eða upp koma tilvik þar sem almannarómi þykir sem það sinni ekki hlutverki sínu sem skyldi. Umsögn Alþjóðagjaldeyrissjóðsins er því mikilvægur vitnisburður óháðra sérfræðinga um starfsemi Fjármálaeftirlitsins.

Í fylgiskjölum með frumvarpinu eru birtar ítarlegar upplýsingar um starfsemi Fjármálaeftirlitsins, mannaflapörf og áherslur. Seðlabankinn er sammála því sem þar kemur fram og leggur sem fyrr mikla áherslu á

mikilvægi virks eftirlits með fjármálastarfsemi. Lagaumgjörðin til slíks hefur batnað frá því að síðasta frumvarp til laga um greiðslu kostnaðar við opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi var til umfjöllunar, einkum með samþykkt laga um fjármálafyrirtæki sem tóku gildi í upphafi þessa árs. Með hliðsjón af því eiga allar lagalegar forsendur að vera til staðar til þess að Fjármálaeftirlitið geti með virkum hætti rækt hlutverk sitt.

Seðlabanki Íslands telur að Fjármálaeftirlitið hafi sinnt starfi sínu af kostgæfni, að það hafi brugðist við vandamálum sem upp hafa komið af yfirvegun og að það hafi með aðgerðum sínum veitt fjármálastofnunum tilhlýðilegt aðhald. Af fylgigögnum með frumvarpinu sem hér er til umsagnar verður ekki annað ráðið en að metnaður Fjármálaeftirlitsins standi til þess að tryggja enn virkara og árangursríkara eftirlit með starfsemi íslenskra fjármálastofnana.

Úttekt Alþjóðagjaldeyrissjóðsins og jákvæð umsögn sem vitnað var til hér að framan hafa mikla þýðingu fyrir lánshæfismat íslenska ríkisins og þar með á lánskjör ríkissjóðs og annarra íslenskra lántakenda á erlendum lánamörkuðum. Þá er mikilvægt að hafa í huga að trúverðugt fjármálaeftirlit sem viðurkennt er að starfi á grundvelli alþjóðlega viðurkenndra reglna er mikilvægt fyrir samkeppnishæfni íslenskra fjármálastofnana á alþjóðamarkaði.

Virðingarfyllst
SEÐLABANKI ÍSLANDS

Birgir Ísl. Gunnarsson
formaður bankastjórnar

Eiríkur Guðnason
bankastjóri

Jón Sigurðsson
bankastjóri